

Ram pam pam.

Uczymy języka hiszpańskiego dzieci w wieku przedszkolnym

Magdalena Amtmann, Armando Cruz Crespillo

Język hiszpański pojawia się coraz częściej wśród języków nauczanych w przedszkolach. Nauczyciele podejmujący pracę z małymi dziećmi, które nie potrafią jeszcze pisać ani czytać, stają przed ogromnym wyzwaniem dydaktycznym: jak efektywnie, atrakcyjnie i w sposób przemyślany pracować z przedszkolakami na zajęciach z języka hiszpańskiego. Postaramy się odpowiedzieć na to pytanie, dzieląc się własnymi doświadczeniami i refleksjami w tym zakresie.

Wprowadzenie dzieci w wieku przedszkolnym w świat języka hiszpańskiego może być fascynującą podróżą do krainy nowych dźwięków, obrazów i emocji. Nasza podróż odbywa się w specjalnie zaaranżowanej i starannie przemyślanej przestrzeni, za pomocą różnych form aktywności oraz ćwiczeń muzycznych i rytmicznych, przy wsparciu i zaangażowaniu ze strony rodziców. Stąd też nasze *Ram pam pam*, czyli *r* jak rodzice, *a* jak aktywność, *m* jak muzyka i *p* jak przestrzeń.

R, czyli rodzic zaangażowany

Jak wiadomo, u dzieci w wieku przedszkolnym rodzina odgrywa fundamentalną rolę w motywowaniu ich do podejmowania wszelkiego rodzaju czynności. Autorzy badań nad wpływem rodziny na uczenie się dzieci języków obcych, tacy jak Hélot (2007), Carder (2007) czy Bæck (2010), wyróżniają kilka typów relacji rodziców z placówkami edukacyjnymi. W naszym przypadku przypatrzmy się wyłącznie relacjom dotyczącym współpracy bezpośredniej. Ze wspomnianych powyżej badań wynika bowiem, że aktywny udział rodziny w uczeniu się dziecka języka obcego wpływa bezpośrednio na

jego zaangażowanie w naukę, a co za tym idzie – wzmacnia jego motywację do nauki.

Jako nauczyciele zmagamy się z pewnymi ograniczeniami, do których należy, między innymi, niska częstotliwość lekcji, sprowadzająca się maksymalnie do dwóch spotkań w tygodniu. Poza tym, większość rodziców naszych uczniów nie zna języka hiszpańskiego, w związku z czym możliwość ich bezpośredniego zaangażowania w proces przyswajania języka przez ich dzieci jest praktycznie zerowa. Z drugiej strony, należy mieć na względzie fakt, że udział rodziców w procesie uczenia się języka obcego przez dziecko w sytuacji, gdy ten pierwszy nie posiada wystarczającej znajomości tego języka, może prowadzić do niepotrzebnego utrwalania różnego rodzaju błędów. Biorąc pod uwagę ten czynnik i chcąc jednocześnie zachęcić rodziców do bezpośredniej współpracy, zaproponowaliśmy im różnego rodzaju aktywności natury edukacyjnej, które okazały się skuteczne w praktyce.

Przede wszystkim, przed pierwszymi zajęciami z języka hiszpańskiego zapraszamy rodziców do wypełnienia ankiety, w której próbują opisać działania, jakie sami podejmują, aby ich dzieci przyswoiły język ojczysty, odpowiadają na pytania

dotyczące typowych czynności życia codziennego swoich dzieci oraz przyczyn wyboru dla nich kursu języka hiszpańskiego. Wypowiadają się również, w jakim stopniu są w stanie podjąć się współpracy z nauczycielem w kwestii wykonywania z dzieckiem w domu konkretnych zadań wspomagających utrwalenie wiedzy wprowadzonej na zajęciach. Zadawanie tego rodzaju pytań wynika z wielu przyczyn psychopedagogicznych, przede wszystkim jednak opiera się na teorii *strefy najbliższego rozwoju* (Vygotsky 1988). Jeżeli przyjmiemy za punkt wyjścia aktualny stan rozwoju dziecka, zwyczajnie edukacyjne panujące w jego domu rodzinnym związane z opanowywaniem języka ojczystego, typowe czynności, które wykonuje ono w ciągu dnia, i ich wpływ na tempo przyswajania języka ojczystego, bez wątpienia będziemy w stanie stworzyć dziecku bardziej efektywne i dostosowane do jego indywidualnych potrzeb warunki edukacyjne na lekcji języka hiszpańskiego. Poza tym, stosowana przez nas na zajęciach metoda zadaniowa (*enfoque por tareas*) wymaga również przeprowadzenia analizy potrzeb dziecka, w celu dostosowania do nich programu nauczania (Zanón 1990).

Biorąc pod uwagę wszystkie te czynniki, przygotowujemy nasz program i podajemy go do wiadomości rodziców. W trakcie roku szkolnego, po zakończeniu każdego działu tematycznego, udostępniamy im raport, w którym opisujemy szczegółowo postępy ich dzieci.

Niektóre badania neurologii kognitywnej dowiodły, że uczniowie są w stanie „zatrzymać” 90 proc. nowo poznanej wiedzy przez pierwsze 24 godziny od wprowadzenia nowego materiału (Kennedy 2006). Oznacza to, że w ciągu 24 godzin od zakończonej lekcji języka powinniśmy zaproponować uczniom ćwiczenia utrwalające, które pomogłyby w zakodowaniu nowych treści w pamięci. W przeciwnym razie, informacje te zostaną utracone. Przygotowujemy więc dla dzieci i ich rodziców ćwiczenia do wykonania w domu, mające na celu wspomaganie procesu pamięciowego, czyli – mówiąc językiem neurologii – tworzenie nowych połączeń neuronowych (Jensen 1998). Po każdej lekcji rodzice otrzymują za pośrednictwem poczty elektronicznej szereg ćwiczeń, które powinny zostać zrealizowane przez dzieci w następnym dniu po lekcji, oraz inne, które dzieci mogą wykonywać w dowolnym czasie pomiędzy poszczególnymi lekcjami. Do tych ćwiczeń należą, między innymi, powtórzenie i utrwalenie piosenki śpiewanej podczas lekcji, gra, w którą dziecko może zagrać na komputerze bądź na tablecie, ćwiczenie na rozumienie ze słuchu do wykonania

w języku polskim, rozwijające w sposób pośredni ogólną umiejętność rozumienia ze słuchu. Rodzice udzielają nam informacji zwrotnej dotyczącej proponowanych przez nas zadań. Metoda ta sprawdza się w praktyce, co więcej, sprawia, że wzrasta zaangażowanie dzieci w naukę oraz zainteresowanie rodziców kulturą i językiem hiszpańskim. Widzimy wyraźnie, że zastosowanie tej formy pracy dodatkowej z małymi uczniami wpływa na poprawę frekwencji na zajęciach i wzrost aktywności dzieci na lekcji.

A, czyli wszelkiego rodzaju aktywność

Jedną z podstawowych zasad pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym jest wzbudzenie jego zainteresowania i zachęcenie go do aktywnego udziału w zajęciach. Bezpośrednie zaangażowanie dziecka w proponowane gry, zabawy i ćwiczenia językowe pomaga w przyswajaniu i utrwalaniu nowych treści. Z kolei różnorodność ćwiczeń i częsta zmiana form aktywności pozytywnie wpływają na motywację i koncentrację oraz stymulują proces zapamiętywania. Docierając do dziecka za pomocą obrazów wizualnych i dźwiękowych, za pomocą ruchu i ćwiczeń manualnych, pobudzamy wszystkie jego zmysły i pozwalamy mu na odbiór języka hiszpańskiego poprzez różne kanały percepcji.

Jak wiadomo, każdy człowiek, również przedszkolak, odbiera i poznaje otaczającą go rzeczywistość na swój własny sposób, w zależności od indywidualnych preferencji w zakresie percepcji. Staramy się więc dotrzeć do małych wrokokców, słuchowców i kinestetyków, pozwalając dzieciom na oswajanie się z językiem hiszpańskim w sposób aktywny. Bawimy się z nimi w rozpoznawanie przedmiotów za pomocą dotyku, używamy zmysłu powonienia i smaku, pozwalamy im gestykulować, tańczyć i imitować nowe dźwięki. W ten sposób bawimy się wspólnie nowo poznawanym językiem. Język hiszpański jest sam w sobie ekspresyjny, radosny i dynamiczny, jego rodzimi użytkownicy dużo gestykulują, a emocje wyrażone słowami przekładają się bezpośrednio na ich mowę ciała. Warto wykorzystać ten atut w pracy z dziećmi, biorąc pod uwagę ich potrzebę ruchu i wyrażania emocji na różne sposoby.

Planując pracę z przedszkolakami, pamiętamy, jak ważne jest dostosowanie rytmu zajęć i różnych typów aktywności do naturalnych potrzeb dzieci. Dopasowujemy więc techniki pracy do warunków i możliwości psychofizycznych naszych małych uczniów. Przedstawiona poniżej tabela pomaga nam w organizacji pracy i doborze odpowiednich rodzajów aktywności.

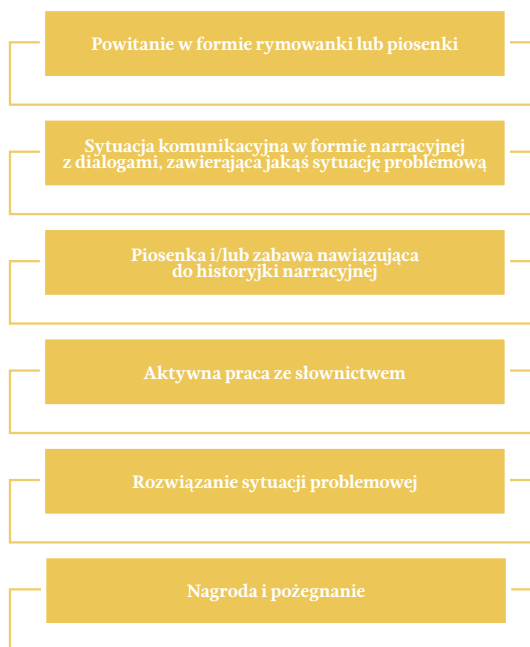
CECHY CHARAKTERYSTYCZNE DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM	PRZYKŁADOWE RODZAJE AKTYWNOŚCI
<p>Wymagają ciągłej zmiany aktywności. Nie potrafią skupić się przez dłuższy czas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie częstych zmian aktywności, przeplatanie ćwiczeń dynamicznych z wyciszającymi. • Zastosowanie metody reagowania całym ciałem poprzez wydawanie uczniom krótkich i jasnych poleceń. • Praca metodą zadaniową, dzięki której uczniowie małymi krokami, poprzez realizację drobnych ćwiczeń, dochodzą do wykonania głównego zadania.
<p>Nie potrafią skupić uwagi na wielu elementach jednocześnie. Nie odróżniają właściwych i niewłaściwych aspektów danej sytuacji, tego, co najważniejsze w danym momencie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ilustracje i fotografie używane przy wprowadzaniu nowego słownictwa powinny przedstawiać w sposób wyraźny jeden konkretny element, np.: wprowadzając słowo <i>manzana</i>, pokazujemy dzieciom zdjęcie pojedynczego jabłka, a nie zdjęcie kosza różnych owoców. • Przy doborze materiałów audiowizualnych dla dzieci zwracamy uwagę, aby wyraźnie eksponowano w nich elementy, o których mowa w danym momencie. Doskonałym tego przykładem są hiszpańskojęzyczne filmy animowane z serii <i>Pocoyó</i>, gdzie na białym tle pojawiają się sylwetki bohaterów i przedmiotów, o których mowa w danym momencie.
<p>Wierzą, że przedmioty nieożywione są żywe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Użycie pacynki, która zaprzyjaźni się z uczniami i będzie się z nimi komunikować wyłącznie w języku hiszpańskim. • Zabawa w ożywione przedmioty, które będą opowiadać uczniom o swoim życiu codziennym. • Użycie przedmiotów nieożywionych jako aktorów, np.: tańczący widelec, latający kapelusz, śpiewająca marchewka itp. • Ubieranie papierowych lalek, rysowanie, wycinanie i ożywianie przedmiotów, które ze sobą rozmawiają, wchodzą w interakcję.
<p>Zauważają związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy zjawiskami (np. sennaść i noc).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wymyślenie i czytanie historyjek, zawierających typowe związki przyczynowo-skutkowe. • Mówienie o przyczynach różnych zjawisk, sytuacji, stanów emocjonalnych.
<p>Mówią same do siebie, wykonując różne czynności (język egocentryczny poprzedza język wewnętrzny).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nauczyciel prostymi słowami komentuje głośno wykonywane przez siebie czynności, np.: <i>Vamos a dibujar el sol. Primero dibujo yo. A ver... qué sol más bonito. Mira, qué bonito es.</i> • Nauczyciel komentuje głośno czynności wykonywane przez uczniów w klasie.
<p>Gesty towarzyszą im w wykonywaniu różnego rodzaju czynności.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przyporządkowanie konkretnych gestów do danego typu aktywności. Wydawanie typowych poleceń przy pomocy gestów (np. nauczyciel mówi: <i>escucha</i> i zbliża zwinęta w trąbkę dłoń do ucha, <i>mira</i> i udaje, że patrzy przez lornetkę, <i>recorta</i> i imituje palcami ruch nożyczek). • Użycie gestów w ramach wsparcia przy nauce fonetyki, słownictwa, pragmatyki i gramatyki (np. przy wymowie fonemu [ʒ] nauczyciel zawsze wykonuje ten sam gest ręką, przypisany tylko do tego dźwięku; przy wprowadzeniu słownictwa dotyczącego pogody wyrażeniu <i>hace viento</i> towarzyszy zamaszty ruch rąk w powietrzu, a wyrażeniu <i>hace calor</i> wachlowanie się dłonią). • Naśladowanie gestów nauczyciela, kolegów z grupy lub ulubionych postaci z bajek oglądanych w języku hiszpańskim.
<p>Mają tendencję do upraszczania i skracania słów, które poznają.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podział wyrazów na sylaby poprzez ich głośną artykulację i klaskanie, np.: <i>na-ran-ja</i>, uczniowie wraz z nauczycielem mówią chórem <i>na</i> i klaszczą w dłoń, <i>ran</i> i uderzają dłońmi o kolana, <i>ja</i> i ponownie uderzają dłońmi o kolana. Powtarzają wyraz kilkakrotnie, klaszcząc w ten sam sposób. Następnie dodają kolejno inne wyrazy: <i>man-za-na</i>, <i>pa-ta-ta</i>, <i>to-ma-te</i> i bawią się nimi w ten sam sposób.
<p>Nadają przedmiotom inne znaczenie i przeznaczenie od ich oryginalnej funkcji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazki przedstawiające dane przedmioty lub zjawiska powinny być jasne znaczeniowo, nie powinny dać się interpretować jako coś innego (często obrazki cyferek, na przykład, są ozdabiane kwiatkami, biedronkami, przez co dziecko może mylnie zinterpretować rysunek). • Obrazki ilustrujące nowe słownictwo powinny być jak najbardziej zbliżone do realiów dziecięcych.

Tabela 1. Cechy charakterystyczne dzieci i dostosowane do nich typy aktywności

W stosowanym przez nas programie nauczania bierzemy pod uwagę zarówno wyniki ankiety przeprowadzonej wśród rodziców, jak i treści, strategie nauczania i działania stymulujące przyswajanie języka hiszpańskiego. Z góry przyjmujemy jednak, że program jest tylko bazą, która może ulec modyfikacji w związku z potrzebami naszych uczniów.

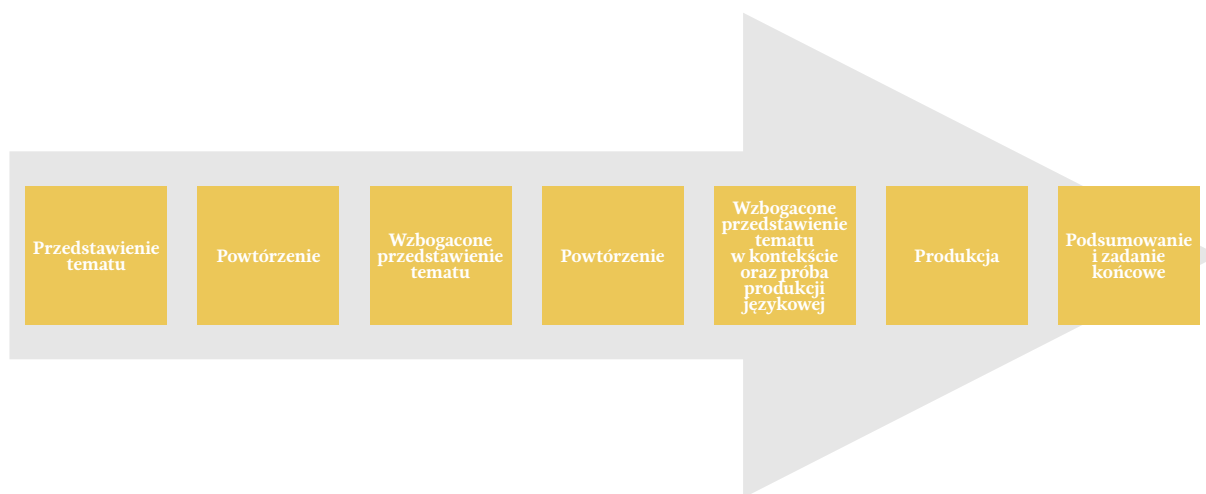
Każda jednostka lekcyjna programu zawiera następujące elementy:

- piosenkę, która stanowi centralny punkt każdego spotkania i pozwala na płynne połączenie tematu spotkania z muzyką i tańcem;
- opowiedzianą lub odczytaną historyjkę, w której pojawia się narrator oraz postaci wchodzące ze sobą w interakcję;
- słownictwo nauczane poprzez akcję, przez co rozumiemy używanie ruchu, mimiki, dużej ilości gestów lub znaków (niekiedy zapożyczonych z języka migowego), oraz aktywny udział dziecka w zajęciach;
- rymy i rytmiczne powtórzenia, które sprzyjają lepszemu zapamiętywaniu materiału;
- aktywności związane z czynnościami manualnymi i ruchem ciała, takie jak: rysowanie, kolorowanie, wycinanie, przyklejanie, taniec i zabawa ruchowa;
- łączenie prostych poleceń ze słownictwem i wyrażeniami wprowadzanymi podczas zajęć (metoda reagowania całym ciałem).

Schemat 1. Jednostka lekcyjna

Każdy blok tematyczny ma swoje odrębne cele, treści i specyficzne materiały dydaktyczne. Składa się z około 7-8 lekcji, w zależności od potrzeb, i opiera się na stopniowym wprowadzaniu, prezentowaniu i utrwalaniu zagadnień, według starannie przemyślanej koncepcji przedstawionej na Schemacie 2.

Schemat 2. Blok tematyczny

Jak już wspominaliśmy, szczególne znaczenie dla efektywnej realizacji naszych lekcji języka hiszpańskiego ma utrwalenie i uporządkowanie informacji przyswojonych na zajęciach. Doskonale pomaga nam w tym *lapbook*, czyli kreatywne i skuteczne narzędzie używane głównie przez rodziny, których dzieci uczą się w domu (*homeschoolers*). Jest to rodzaj tematycznej książeczki, wykonanej na bazie teczki papierowej, złożonej w formie tryptyku. W jej wnętrzu przyklejamy różnego rodzaju rysunki, zdjęcia, diagramy, schematy, kieszonki z obrazkami w środku, otwierane okienka, rozkładane papierowe harmonijki i specjalne książeczki. *Lapbook* zawiera więc atrakcyjne wizualnie materiały ułatwiające komunikację z dzieckiem w języku hiszpańskim i kontekstualizację wprowadzonych na zajęciach treści. Książeczki te przygotowujemy częściowo na lekcji, częściowo w domu, przy współpracy z rodzicami. Do głównych zalet użycia tego narzędzia, z dydaktycznego punktu widzenia, należą:

- zebranie w jednym miejscu kserokopii małego formatu, których używamy na lekcjach;
- dobranie i wyselekcjonowanie z wyprzedzeniem różnorodnych materiałów, które zostaną wykorzystane na zajęciach;
- częściowe zindywidualizowanie nauczania: każde dziecko wycina, przykleja i rysuje poszczególne elementy swojej książeczki, nadając jej odrębny charakter;
- efektywne wykorzystanie strefy odpoczynku (zważywszy, że dzieci w wieku przedszkolnym potrafią skupić uwagę na jednej czynności maksymalnie przez 10 minut, zastosowanie zadań manualnych na zajęciach jest wręcz konieczne; pozwalają one na odpoczynek po wysiłku intelektualnym, jakim jest wprowadzenie nowego materiału, wspierają rozwój sprawności manualnych i motoryki, co z kolei wspomaga rozwój zdolności do skupiania uwagi);
- wskazanie najważniejszych informacji i zagadnień, które dziecko powinno zapamiętać z zajęć;
- aktywne zaangażowanie rodziców we współtworzenie książeczki;
- wykonywanie etapami rozmaitych drobnych zadań prowadzących do realizacji zadania końcowego.

M, czyli muzyka

Jak już wiadomo, spotkanie z piosenką w języku hiszpańskim stanowi centralny i szczególnie ważny element każdej jednostki dydaktycznej przewidzianej w naszym programie nauczania. Zastosowanie muzyki i piosenek z jednej strony wynika z naturalnej potrzeby dziecka związanej z wyrażaniem swoich

Planując pracę z przedszkolakami, pamiętamy, jak ważne jest dostosowanie rytmu zajęć i różnych typów aktywności do naturalnych potrzeb dzieci. Dopasowujemy więc techniki pracy do warunków i możliwości psychofizycznych naszych małych uczniów.

emocji poprzez śpiew i ruch, z drugiej strony, spełnia wiele innych istotnych funkcji, takich jak m.in. naturalne przyswajanie poprawnej wymowy, akcentu i intonacji.

Na lekcjach używamy głównie piosenek dla dzieci zaczerpniętych z podręczników do nauki języka hiszpańskiego lub z kanału YouTube (np.: *Calico Spanish*, *Grupo Encanto*, *Rockalingua*, *Luis Pescetti*). Zamieszczone w Internecie teledyski dają dodatkowo możliwość wizualizacji treści piosenki lub zapoznania się z gotowymi układami taneczno-choreograficznymi dopasowanymi do poszczególnych utworów.

Pracując na lekcji z piosenką, stosujemy zazwyczaj ten sam model. W pierwszej kolejności wprowadzamy słownictwo i wyrażenia pojawiające się w piosence za pomocą wszelkich możliwych środków, które pozwalają na wyjaśnienie ich znaczenia bez tłumaczenia słów na język polski. Wykorzystujemy więc prawdziwe przedmioty, materiały wizualne: fotografie i obrazki; dźwięki, zapachy i smaki oraz gesty, mimikę i ruch. Szczególnie ważne jest wprowadzanie elementów ruchowych, gdyż później, podczas odsłuchania lub odśpiewania piosenki, nasi mali uczniowie używają przyswojonych wcześniej gestów do zilustrowania treści utworu.

Jeżeli dana jednostka lekcyjna przewiduje nie tylko odsłuchanie, lecz także odśpiewanie utworu wraz z dziećmi, uczymy najmłodszych słów piosenki i powtarzamy je krótkimi sekwencjami, za pomocą różnych technik (głośno, cicho, szybko, wolno, rytmicznie, indywidualnie, grupowo, z podziałem na małe grupy

itp.). Pamiętajmy, aby powtarzaniu słów piosenki towarzyszyły odpowiednie gesty. Nie wprowadzamy ich dopiero podczas śpiewu, ale ćwiczymy je wcześniej, starając się, aby od początku były one integralną częścią piosenki, już na etapie przyswajania tekstu.

Odsłuchanie lub odśpiewanie piosenki wiąże się zawsze ze wspólnym tańcem i gestykulacją. Nasi uczniowie w sposób aktywny uczestniczą w ruchowym zilustrowaniu treści piosenki i chętnie się angażują w tego typu zabawy. Ważne jest, aby nauczyciel współuczestniczył w tej zabawie przez cały czas trwania piosenki, a nie tylko pokazywał dzieciom gesty, które powinny wykonywać, kiedy usłyszą muzykę. Pamiętając, że nauczyciel jest dla dzieci punktem odniesienia i wzorem do naśladowania, zawsze bierzemy czynny udział w śpiewaniu i odtwarzaniu przewidzianej do danego utworu choreografii. Poza tym, warto pamiętać, że wspólne śpiewanie i taniec sprzyjają także integracji grupy i wzmacniają poczucie przynależności do niej.

Po odśpiewaniu piosenki przechodzimy z kolei do zadań mających na celu utrwalenie i powtórzenie nowo poznanych treści, a także ich użycie w konkretnych kontekstach. Realizujemy wraz z uczniami swego rodzaju podsumowanie, które może przyjmować rozmaite formy: od rozumienia ze słuchu i zadań przewidujących użycie metody reagowania całym ciałem, poprzez zadania plastyczne i manualne, gry i zabawy, aż do prób produkcji w języku obcym.

P, czyli bezpieczna i inspirująca przestrzeń

W zależności od miejsca pracy i wielkości grupy nauczyciel dysponuje większą lub mniejszą przestrzenią, którą musi umiejętnie dostosować do potrzeb dzieci i własnej koncepcji przebiegu zajęć. Należy pamiętać, że dziecko w wieku przedszkolnym potrzebuje stałych i niezmiennych elementów, które dają mu poczucie bezpieczeństwa (Pamuła 2006). Mając to na uwadze, staramy się zadbać o to, aby lekcja języka hiszpańskiego odbywała się zawsze w tym samym pomieszczeniu. W ten sposób możemy wyznaczyć sobie w sali stałe miejsca na rytuały powitalne, na zabawy ruchowe i muzyczne, na prace plastyczne i manualne, czy też na słuchanie i czytanie historyjek. Jeżeli dziecko będzie wiedziało, że piosenkę powitalną śpiewamy w kółku w wyznaczonym do tego miejscu w sali, np. tuż przy drzwiach wejściowych, że biegamy i tańczymy tylko na środku sali, że rysujemy i wycinamy przy stolikach, i że czytamy książeczki w kąciку czytelnicy – z biegiem czasu w naturalny sposób będzie kojarzyć dane miejsce w sali z odpowiednim typem aktywności. Unikamy w ten sposób problemów organizacyjnych

Szczególnie wartościowe są prace indywidualne i zbiorowe wykonane własnoręcznie przez dzieci. Umieszczenie tych prac w widocznym miejscu wpływa na motywację dzieci i staje się namacalnym dowodem ich zaangażowania w naukę języka.

podczas lekcji i dajemy dzieciom poczucie bezpieczeństwa poprzez wprowadzenie elementów przewidywalnych. Z czasem, na hasło nauczyciela *vamos a leer una historieta*, uczniowie sami siadają na dywanie w kąciку czytelnicy, a na hasło *vamos a cantar la canción de bienvenida* stają w kółku w oczekiwaniu na odśpiewanie piosenki powitalnej.

Jeżeli lekcja odbywa się zawsze w tym samym pomieszczeniu i możemy pozwolić sobie na dekorację sali lub zagospodarowanie kąciку języka hiszpańskiego według własnej koncepcji, umieszczamy na ścianie stymulujące wzrok materiały wizualne, które stanowią atrakcyjne podsumowanie materiału zrealizowanego na zajęciach.

Szczególnie wartościowe są prace indywidualne i zbiorowe wykonane własnoręcznie przez dzieci. Umieszczenie tych prac w widocznym miejscu wpływa na motywację dzieci i staje się namacalnym dowodem ich zaangażowania w naukę języka.

Niektóre z naszych dekoracji ściennych nawiązują do pory roku lub ważnych wydarzeń w kalendarzu. W okolicach świąt Bożego Narodzenia przygotowujemy z dziećmi dużą tekturową choinkę, na której każde z nich zawiesza swoją papierową bombkę. Zamiast ozdabiać ją wzorkami, każde z nich wykonuje na swojej bombce rysunek ilustrujący jego ulubione słowo w języku hiszpańskim. Po przyklejeniu wszystkich dekoracji choinkowych wspólnie z dziećmi odgadujemy, co przedstawiają te ilustracje, i kto jest ich autorem. Tę samą funkcję spełniają w czasie świąt wielkanocnych papierowe jajeczka, wklejone do wielkiego, wyciętego z kartonu koszyka.

Jednym z elementów dekoracyjnych jest również zegar meteorologiczny, który po zawieszeniu na ścianie służy całej grupie do rozmowy o zjawiskach pogodowych. Ustawienie zegara na początku każdej lekcji, zgodnie z aktualną pogodą, jest kolejnym rytuałem grupowym, podobnym do rymowanki lub piosenki powitalnej. Należy pamiętać, że zegar meteorologiczny powinien być duży i czytelny, a obrazki na nim umieszczone muszą jednoznacznie ilustrować poszczególne zjawiska pogodowe. Zegar taki ma przynajmniej dwie wskazówki, aby można było zaznaczyć minimum dwa zjawiska jednocześnie, np. W przypadku prognozy: *Hoy llueve y está nublado*, jedna wskazówka będzie wskazywać obrazek z parasolem, a druga – ilustrację przedstawiającą chmurkę.

Pamiętajmy, że to od nas zależy, w jaki sposób zorganizujemy dzieciom przestrzeń do nauki języka hiszpańskiego. Im bardziej będzie dla dzieci przyjazna i inspirująca, tym swobodniej będą się one w niej czuły. Im bardziej pozwolimy im ją współtworzyć, tym łatwiej znajdą w niej miejsce dla siebie. Postarajmy się, aby każde spotkanie z językiem hiszpańskim było dla dzieci inspirującą podróżą do krainy pełnej energii, dźwięków, obrazów i doznań, gdzie poczują się bezpiecznie i komfortowo.

Podsumowanie

Przedstawione zadania, sugestie i refleksje stanowią jedynie wycinek naszej koncepcji nauczania języka hiszpańskiego dzieci w wieku przedszkolnym. Zawierają one opis tych wybranych propozycji, które uważamy za najskuteczniejsze, lub które w najbardziej obrazowy sposób oddają charakter i specyfikę naszej pracy z małymi dziećmi. Jesteśmy głęboko przekonani o fundamentalnej roli rodziców w procesie nauczania dzieci języka hiszpańskiego. Wierzymy, że dobrze przemyślany program, oparty na aktywności, kreatywności i różnorodności, jest skuteczny i przynosi oczekiwane rezultaty. Wierzymy także w magiczny wpływ muzyki i piosenek na motywację i przyswajanie nowych treści przez dzieci oraz w ogromną rolę gestu i ruchu na lekcjach języka hiszpańskiego.

Wszystkich chętnych do wymiany doświadczeń w tym zakresie zachęcamy do rejestracji na międzynarodowym portalu społecznościowym dla nauczycieli języka hiszpańskiego *Comunidad Todoel*, gdzie dostępna jest grupa dyskusyjna o nazwie *Español para niños*, w ramach której nauczyciele z całego świata wymieniają się refleksjami i materiałami dydaktycznymi dotyczącymi nauczania małych dzieci języka hiszpańskiego.

Bibliografia

- Aljure, L.H., Arciniegas, M.C., Castillo, M.F., Correal, M.F., Mejía, M.E., Mejía, M.V., Montoya, L.S. i Rueda, C. (2011) Concepciones y expectativas de padres de familia y profesores acerca del bilingüismo y la educación bilingüe en siete colegios de Bogotá y Cundinamarca. W: *El Astrolabio, Revista de Investigación Ciencia del Gimnasio Campestre*, 10 (2) [online] [dostęp 05.05.2014], 21-33.
- Baker, C. (1988) *Key Issues in Bilingualism and Bilingual Education*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Bæck, U.D.K. (2010) Parental Involvement Practices in Formalized Home-School Cooperation. W: *Scandinavian Journal of Educational Research*, nr 54 (6), 549-563.
- Carder, M. (2007) *Bilingualism in International Schools: A Model for Enriching Language Education*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Hélot, C. (2007) *Du Bilinguisme en Famille au Plurilinguisme à l'École*. Paris: L'Harmattan.
- Kavanagh, L. & Hickey, T.M. (2013) You're Looking at This Different Language and it Freezes You Out Straightaway: Identifying Challenges to Parental Involvement Among Immersion Parents. W: *Language and Education*, nr 27 (5), 432-450.
- Pamula, M. (2006) *Metodyka nauczania języków obcych w kształceniu zintegrowanym*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna.
- Pérez Esteve, P., Roig Estruch V. (2002) Introducción temprana de una lengua extranjera: contenidos curriculares, eficacia y limitación horaria. W: *Adquisición de lenguas extranjeras en edades tempranas*. Madrid: Grupo Anaya, 77-86.
- Vygotsky, L. S. (1995) *Pensamiento y lenguaje*. A. Kozulin (red.). Barcelona: Paidós.
- Zanón, J. (1990) Los enfoques por tareas para la enseñanza de las lenguas extranjeras. W: *Revista Cable*, (5), 19-27.

Magdalena Amtmann

Absolwentka filologii hiszpańskiej na Uniwersytecie Wrocławskim. Nauczycielka języka hiszpańskiego, fonetyki i dydaktyki oraz kierownik praktyk pedagogicznych w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych w Bydgoszczy. Specjalizuje się w nauczaniu języka hiszpańskiego dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Współorganizatorka warsztatów dla nauczycieli *Profesores en acción*, autorka bloga *Almendrabloge* dla nauczycieli i osób uczących się języka hiszpańskiego. Współpracuje z organizatorami Olimpiady Języka Hiszpańskiego przy tworzeniu scenariuszy lekcji.

Armando Cruz Crespillo

Absolwent psychologii na uniwersytecie w Hawanie. Specjalizuje się w psychologii edukacyjnej oraz psychologii klinicznej dziecka. Od 2009 r. pracuje jako nauczyciel języka hiszpańskiego, prowadzi warsztaty doskonalące dla nauczycieli z zakresu nauczania słownictwa. Zajmuje się badaniami nad dwujęzycznością oraz tworzeniem i systematyzacją wskaźników rozwoju językowego u dzieci uczących się języka hiszpańskiego jako obcego. Aktualnie realizuje studia *master* w zakresie języka hiszpańskiego jako języka obcego na uniwersytecie w Jaén.